

Nr 41

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående musikdramatisk utbildning m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att musikdramatisk utbildning, med speciell inriktning på utbildning av operaartister, skall anordnas i Stockholm vid en särskild statlig skola med början läsåret 1968/69. Skolan inrättas dock redan den 1 januari 1968 genom att styrelse och rektor tillsätts för att planera och förbereda den nya utbildningen.

Utbildningen vid musikhögskolans operaklass skall under nästa budgetår fullföljas vid högskolan.

Propositionen innehåller vidare förslag till anslag för statens scenskolor.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 mars 1967.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GELJER, MYRDAL, ODHNOFF.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga angående *musikdramatisk utbildning m. m.* och anför.

I statsverkspropositionen (bil. 10 s. 323) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1967/68 beräkna

a) till *Statens skolor för scenisk utbildning: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 530 000 kr.,

b) till *Statens skolor för scenisk utbildning: Omkostnader* ett förslagsanslag av 525 000 kr.,

c) till *Musikdramatisk utbildning* ett förslagsanslag av 300 000 kr.

Beredningen av denna fråga är nu avslutad och jag anhåller att få redogöra för den närmare.

1. Inledning

På grundval av förslag i betänkandet Statens skolor för scenisk utbildning 2 (Stencil E 1965) förordades i prop. 1966:95 (SU 111 och 125, rskr 253) bl. a. att operaklassen vid musikhögskolan skulle läggas ned och läsåret 1967/68 ersättas med en musikdramatisk linje vid scenskolan i Stockholm, avsedd för utbildning av operaartister. De musikdramatiska linjerna, som försöksvis är anordnade vid scenskolorna i Göteborg och Malmö, föreslogs bli reguljära inslag i utbildningen från den tidpunkt då den musikdramatiska utbildningen i Stockholm enligt förslaget skulle sättas igång.

Riksdagen godkände de föreslagna riktlinjerna för den musikdramatiska utbildningen i Göteborg och Malmö. Beträffande utbildningen i Stockholm stannade kamrarna i skiljaktiga beslut. I första kammaren bifölls propositionens förslag medan andra kammaren biföll ett motionsförslag om att en överflyttning av operaklassen till scenskolan i Stockholm skulle anstå till nästa års riksdag i avvaktan på resultatet av förnyad prövning av en sådan överflyttnings för- och nackdelar.

Den 16 juni 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt teater- och orkesterrådet (TOR) att efter samråd med Musikaliska akademiens styrelse och styrelsen för statens skola för scenisk utbildning i Stockholm *dels* företa en översyn av det förslag till läroplaner för musikdramatisk utbildning i Stockholm som lagts fram i betänkandet Statens skolor för scenisk utbildning 2, *dels* till Kungl. Maj:t redovisa det material och de ytterligare synpunkter som kunde vara ägnade att belysa för- och nackdelar av att organisatoriskt anknyta den musikdramatiska bildning.

TOR har den 14 november 1966 avgett förslag angående musikdramatisk utbildning.

Efter remiss har yttranden över TOR:s förslag avgetts av statskontoret, byggnadsstyrelsen, Musikaliska akademiens styrelse, statens skolor för scenisk utbildning i Stockholm, Göteborg och Malmö, 1965 års musikutbildningskommitté, särskilde utredningsmannen för scenisk utbildning Åke Meyerson, Sveriges radio, Kungl. teatern, Riksteatern-Svenska teatern, Teatrarnas riksförbund, Svenska teaterförbundet, Teaterns utbildningsråd, Musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö, Svenska musikerförbundet och Svenska musikpedagogförbundens samarbetskommitté. Yttranden har därjämte inkommit från Malmö stadsteater samt Svenska sång- och talpedagogförbundet.

I vanlig ordning föreligger anslagsframställningar för nästa budgetår från statens skolor för scenisk utbildning (i fortsättningen kallade statens scenskolor). TOR har yttrat sig över skolornas förslag.

2. Musikdramatisk utbildning

2.1. Nuläge

2.1.1. Musikhögskolan

Utbildning av operasångare sker för närvarande vid musikhögskolans operaklass. Utbildningen står under ledning av en särskild operaklassnämnd. I anslutning till TOR:s förslag har musikhögskolan lämnat en redogörelse över de nuvarande utbildningsförhållandena i operaklassen.

Enligt musikhögskolans reglemente får elev i operaklassen inte utan nämndens medgivande åtnjuta undervisning längre tid än fyra terminer. Eftersom de sökande till operaklassen visat upp stora ojämnheter i sin förutbildning har undervisningen i regel kommit att omfatta sex terminer. Sedan höstterminen 1966 har undervisningen lagts om med tanke på att ge samtliga elever en treårig utbildning. Operaklassnämnden har samtidigt tillsatt en särskild studierektor för att leda utbildningen. Operaklassen har innevarande vårtermin tolv elever, därav sex förstaårselever.

I redogörelsen framhålls vidare att innehållet i operaklassens studieplan inte skiljer sig nämnvärt från det som föreslås av TOR för den nya utbildningen. Däremot föreligger skillnader i fråga om undervisningens omfattning. Sammanlagda antalet lärartimmar per vecka uppgår till 52 och antalet veckotimmar per elev är ca 20. Läsåret omfattar 29 veckor.

Kostnaderna för operaklassen beräknas för innevarande läsår till ca 93 000 kr.

2.1.2. Statens scenskolor i Göteborg och Malmö

Läsåret 1964/65 har vid scenskolorna i Göteborg och Malmö försöksvis inrättats särskilda linjer för utbildning av lyrisk-dramatiska artister.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1964 i avvaktan på slutligt ställningstagande till den musikdramatiska utbildningen i Stockholm fastställt provisoriska bestämmelser för scenskolorna. Utbildningen vid de musikdramatiska linjerna är treårig. TOR har överinseendet över utbildningen. Intagning sker på grundval av särskilda inträdesprov. För närvarande har både Göteborg och Malmö fyra elever i vardera årskurs I och II samt fem i årskurs III.

Vid vardera skolan har för den musikdramatiska linjens del inrättats en extra tjänst som lärare i musikalisk instudering. I övrigt meddelas undervisningen av samma lärare som vid de dramatiska linjerna. I ämnen, som är gemensamma för de dramatiska och musikdramatiska utbildningslinjerna, anordnas samundervisning. Läsåret omfattar 39 veckor. Enligt de av TOR fastställda studieplanerna är sammanlagda antalet lärartimmar per vecka läsåret 1966/67 i Göteborg 196 samt i Malmö 176. Antalet elevtimmar per vecka och årskurs uppgick för samma läsår i Göteborg till 45,5, 43,5 och 34,5 samt i Malmö till 35,5, 37 och 36,5.

2.2. TOR:s förslag

2.2.1. Utbildningsprogram

TOR framhåller inledningsvis att den föreslagna nya operasångarutbildningen bör ses som ett kulturpolitiskt initiativ, som syftar till en såväl kvalitativ som kvantitativ utveckling på operaområdet. Enligt TOR krävs för detta en uppbyggnad av operautbildningen i dess helhet. Utbildningen av musikdramatiska artister bör således kompletteras med en mer målmedveten utbildning av framför allt dirigenter, regissörer, korister och orkestermusiker.

TOR konstaterar att omfattningen och uppläggningsformen av en utbildningsgång främst bestäms av två faktorer, nämligen de krav som ställs på eleverna vid deras antagning till utbildningen och de krav som ställs i den faktiska yrkesutövningen. I dagens situation bör enligt TOR huvudvikten i utbildningen av operasångare inte läggas på att lära eleverna en individuell repertoar. Operateatern kännetecknas av en utveckling mot en i stil och form alltmer varierad repertoar (från tidig barock till modernt nyskapande). Nya och svåra tekniska krav på artisterna kommer inte minst att ställas genom utvecklingen av operaverksamhet i TV. Största vikt bör således läggas på att utbilda artister med förutsättningar för en nyanserad och rörlig musikdramatisk uttrycksförmåga. Den av TOR föreslagna utbildningen är inriktad på att ge eleverna grundlig musikalisk-teknisk träning samt en effektiv instuderingsteknik. Redan under utbildningsstadiet bör eleverna få erfarenhet av modernt skapande, vilket enligt TOR kan ske genom samarbete med musikhögskolans kompositionsseminarium.

TOR lägger fram förslag till studieplan för en treårig utbildning av operasångare, förlagd till Stockholm. För antagning till utbildningen krävs förutbildning, som omfattar både röstlig skolning, kunskaper i solfège motsvarande utbildningen vid musikhögskolans solosångklass samt elementära kunskaper i pianospelning. Elev antas efter inträdesprov inför särskild jury.

I årskurs I uppövas framför allt elevernas möjligheter att tillgodogöra sig en avancerad utbildning. Vissa möjligheter bör finnas till kompletterande studier vid musikhögskolan. I årskurs II lämnas ökat utrymme åt scenisk framställning. Musikalisk instudering sker parallellt med de sceniska instuderingsuppgifterna. Utbildningen i årskurs III föreslås få en utformning, som i hög grad anknyter till verksamheten vid en teater samtidigt som möjligheter ges till förstärkt undervisning i vissa ämnen. Utbildning för radio och TV beaktas särskilt. Därutöver föreslås eleverna i årskurserna II och III få möjlighet att företaga en studieresa på minst en vecka till utlandet. Varje läsår skall omfatta 34 veckor, med 30 veckotimmar per elev i årskurs I, 31 i årskurs II och 33 i årskurs III. Antalet lärartimmar per vecka för de tre årskurserna uppgår sammanlagt till 298.

I TOR:s förslag ingår en utförlig beskrivning av olika i undervisningen ingående

de ämnen och övningar och deras plats i utbildningsgången. I denna del torde få hänvisas till förslaget.

2.2.2. Elevintagning

Inträdesprov skall ligga till grund för intagningen och bör enligt TOR:s förslag omfatta valfritt sångprov, förelagt sångprov, prov i solfège och pianospelning, prov i scenisk framställning och pantomimisk improvisation samt instuderingsprov.

TOR föreslår en årlig intagning av i genomsnitt åtta elever, dvs. ett totalt elevantal av 24 vid full utbyggnad. Ett eller ett par platser föreslås i vissa fall kunna tilldelas sökande som inte i första hand siktar på en scenisk karriär utan tänker sig att bli sångpedagoger med särskild inriktning på utbildning av musikdramatiska artister.

Arbetsmarknads- och utbildningssituationen bör enligt TOR kontinuerligt följas med stor uppmärksamhet, då kommande prognoser kan ge nytt underlag för bedömning av intagningens storlek. Intagningen i Stockholm bör också sättas i relation till omfattningen och inriktningen av den musikdramatiska utbildningen vid scenskolorna i Göteborg och Malmö.

2.2.3. Organisatorisk lösning

TOR konstaterar att den föreslagna utbildningen kommer att till sin utformning bli avancerad och starkt specialiserad också i förhållande till angränsande, likartad utbildning. TOR har därför kommit till den bestämda uppfattningen att en självständig institution är den mest ändamålsenliga lösningen för den föreslagna utbildningen. Samarbete bör dock ske både med scenskolan i Stockholm och musikhögskolan.

Av avgörande betydelse för den föreslagna utbildningen är enligt TOR att de pedagogiska och konstnärliga intentionerna genomförs i praktiken. Skolans ledning bör därför under ett uppbyggnadsskede knytas direkt till TOR, som härigenom tills vidare skulle bli huvudman för utbildningen.

TOR betonar behovet av att knyta en högt kvalificerad kraft till skolan för den direkta pedagogiska och administrativa ledningen. TOR anser att uppgiften är fullt jämförbar med rektorernas vid de statliga scenskolorna och föreslår att en motsvarande tjänst som rektor inrättas.

En arbetsgrupp under TOR föreslås fungera som skolans styrelse. I denna bör TOR utse ordförande och ytterligare två ledamöter samt var och en av Musikaliska akademiens styrelse, Kungl. teatern och scenskolan i Stockholm en ledamot. Skolans rektor är självskriven ledamot av styrelsen.

Vid sin sida föreslås styrelse och rektor få en särskild expertgrupp på högst sex personer, vilka utses av TOR. Av dessa bör två vara operasångare (en manlig och en kvinnlig), en talscensregissör, en operadirigent, en tonsättare och en regissör eller producent med radio- och TV-erfarenhet.

Jury för inträdesprovningarna bör utses av styrelsen i samråd med expertgruppen.

2.2.4. Lokaler

TOR beräknar att den föreslagna skolan har ett lokalbehov på ca 850 m². Under vissa perioder av utbildningen krävs därjämte en stor lokal med scen och orkesterdike. Skolan kan i princip förläggas var som helst inom Stockholms centralare delar, där lokaler med denna kapacitet kan anskaffas. Skolan bör förfoga över helt egna lokaler, även om en lokalmässig anknytning skulle komma att ske till någon annan utbildningsinstitution. Som exempel på tänkbar provisorisk teaterlokal för skolan nämns Södra teatern.

2.2.5. Personalbehov och kostnadsberäkning

Den föreslagna skolan når hösten 1969 sin fulla kapacitet med 24 elever. Den fasta, heltidsanställda lärarkåren föreslås då bestå av rektor, en lärare i solfège, fyra lärare i musikalisk instudering och en repetitör. För övrig undervisning bör timplärare anställas.

För viss undervisning, t. ex. i rörelseteknik och orienteringsämnen, torde samma lärare som vid scenskolan eller musikhögskolan kunna komma i fråga. I övrigt kräver utbildningens art lärare med speciell erfarenhet och inriktning. TOR betonar vikten av att särskild utbildning av pedagoger med inriktning på detta utbildningsområde snarast kommer till stånd.

För skolans administration föreslås en tjänst som institutionstekniker samt en kontorist- och en vaktmästartjänst.

TOR:s kostnadsberäkning för den musikdramatiska utbildningen i Stockholm framgår av följande sammanställning.

	Årskurs I	Årskurs II	Årskurs III	Totalt
<i>Avlöningar</i>				
1. Arvoden	16 000	—	—	16 000
2. Administrativ personal ¹⁾	118 540	—	—	118 540
3. Fasta lärartjänster	44 700	+ 89 400	+ 118 980	253 080
4. Timundervisning	130 560	+ 114 920	+ 105 400	350 880
5. Extern undervisning, gästlärare m. m.	14 120	+ 22 430	+ 21 590	58 140
6. Omkostnader	30 450	+ 41 150	+ 56 250	127 850
Driftkostnad	354 370	+ 267 900	+ 302 220	924 490
7. Engångskostnader för in- redning och utrustning..	121 700	+ 103 700	+ 98 200	323 600
Totalt	476 070	+ 371 600	+ 400 420	1 248 090

¹⁾ inkl. rektor

2.2.6. Musikdramatisk utbildning vid statens scenskolor i Göteborg och Malmö.

TOR förordar att musikdramatisk utbildning bibehålls som en del av scenskolorna i Göteborg och Malmö. Även på detta utbildningsområde är det enligt TOR värdefullt att tillvarata de möjligheter till variation som decentraliseringen erbjuder. TOR understryker önskvärdheten av att alternativa utbildningsvägar kommer till stånd och framhåller, att detta bör på sätt som redan nu tillämpas i Göteborg och Malmö kunna genomföras i överensstämmelse med resp. skolors pedagogiska inriktning och resurser samt under hänsynstagande till elevmaterialets möjligheter.

Med den speciellt kvalificerade utformning som den föreslagna utbildningen i Stockholm avses få är det enligt TOR:s mening sannolikt att de som vill utbilda sig till operasångare i första hand söker sig dit. De musikdramatiska linjerna i Göteborg och Malmö torde därför i än högre grad än hittills komma att få elever som inriktar sig på operett och musical. En förutsättning är att vederbörande har klar scenisk begåvning och en så grundlig utbildning att han eller hon även kan göra sig gällande i rena talscensuppgifter. TOR kan — om vederbörande skolledning så finner lämpligt — tänka sig en längre gående integration mellan dramatisk och musikdramatisk utbildning. Samtidigt bör möjligheterna till individuell differentiering beaktas, så att elever med uppenbar röstbegåvning ges tillfälle att utveckla sig även i detta avseende. Samarbete med resp. konservatorier bör härvid kunna förekomma.

2.3. Remissyttranden

Som allmänt omdöme finner remissinstanserna att TOR:s förslag har stora förtjänster, särskilt i formuleringen av utbildningsprogrammet, och att det kan läggas till grund för beslut.

Meyerson anser att TOR:s förslag i fråga om krav på förkunskaper och studieplan i allt väsentligt överensstämmer med det förslag som låg till grund för prop. 1966: 95. *Statens skola för scenisk utbildning i Malmö, Riksteatern-Svenska teatern, Teatrarnas riksförbund och Teaterns utbildningsråd* finner att den dramatiska utbildningen beretts för litet utrymme i det framlagda förslaget. Scenskolan i Malmö framhåller att utbildning för den spelstil som krävs för TV, film och radio lämpligen bör byggas ut vid scenskolorna men att detta kräver speciella resurser. Riksteatern-Svenska teatern anser att större vikt bör läggas på scenisk framställning och rörelseteknik med inriktning på kammaropera eller annan musikteater av intimare format.

Sveriges radio uttalar intresse för att ge eleverna i den föreslagna nya utbildningen möjlighet att medverka vid framställningen av t. ex. kammaroperor.

Musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö samt *Svenska sång- och talpedagogförbundet* anser för sin del att studieplanen lämnar alltför lite tid över för förberedelser och självständiga studier.

Med anledning av den av TOR föreslagna möjligheten att utbilda sångpedagoger inom ramen för den nya institutionen har vid remissbehandlingen flera sinsemellan olika förslag framförts beträffande pedagogutbildningen.

Förslaget om årlig intagning av i genomsnitt åtta elever godtas av remissinstanserna. *Statens skola för scenisk utbildning i Malmö* och *Malmö stadsteater* efterlyser en klar precisering av inträdesproven till de olika musikdramatiska linjerna. *Meyerson* anser att det vid inträdesproven alltjämt bör ställas krav på de sökandes förmåga att tillgodogöra sig scenisk skolning.

Från *Musikkonservatoriet i Malmö* framförs förslag om att anordna förutbildning för inträdessökande, förlagd till musikhögskolan eller konservatorier. *Konservatoriet* anser därvid att inträdesprov efter genomgången förutbildning bör kunna ske även till årskurserna II och III.

Förslaget till organisatorisk lösning för utbildningen i Stockholm godtas i nuvarande läge av de flesta remissinstanserna. Direkt mot TOR:s förslag uttalar sig dock *statskontoret*, *byggnadsstyrelsen* och *Meyerson*. De anser bl. a. att TOR skapat en isolerad och oekonomisk utbildningsenhet och föreslår att utbildningen administrativt och lokalmässigt samordnas med scenskolan i Stockholm. Det påpekas vidare att den föreslagna skolan tar hand om en mycket liten sektor inom det stora fältet »högre konstnärlig utbildning», och att utbildningen bör fogas in i det pedagogiska helhetsmönster som eftersträvas. Förslag läggs fram om en närmare utredning av förutsättningarna för en större samordning av verksamheten vid läroanstalterna för högre konstnärlig utbildning.

Hos remissinstanser, som godtagit förslaget som provisorisk lösning, kan i sin tur urskiljas två olika meningssinriktningar. *Statens skolor för scenisk utbildning i Göteborg* och *Malmö*, *Teatrarnas riksförbund*, *Svenska teaterförbundet* och *Teaterns utbildningsråd* accepterar TOR:s förslag antingen med beklagande att utbildningen inte kunnat förläggas till scenskolan i Stockholm eller med bestämda krav på att utbildningen i framtiden förläggs till denna skola. *Musikakademiens styrelse, 1965 års musikutbildningskommitté* och *Svenska musikerförbundet* anser däremot att utbildningen bör organisatoriskt anknytas till musikhögskolan, sedan högskolans lokalfråga lösts.

Statens skola för scenisk utbildning i Stockholm ansluter sig till TOR:s förslag. Scenskolan framhåller att möjligheterna till samordnad undervisning för sångare och skådespelare är mindre än man tidigare föreställt sig. Detta förhållande talar även mot ett sambruk av lokaler. Scenskolan vänder sig mot tanken på en provisorisk omorganisation.

Teaterns utbildningsråd, *Teatrarnas riksförbund* och *Riksteatern-Svenska teatern* anför erinringar mot förslaget att TOR skall vara huvudman för den musikdramatiska utbildningen. De anser det principiellt oriktigt att den myn-

dighet som enligt sin instruktion bl. a. är inspektionsmyndighet för scenskolorna själv utövar huvudmannaskap för en liknande skola.

Teaterns utbildningsråd och *Svenska teaterförbundet* anmärker på att de enligt förslaget inte är representerade i styrelsen. Enligt *Svenska musikerförbundets* mening bör längre fram även andra instanser än TOR beredas möjlighet att delta i beslut om tillsättning av styrelse m. m.

I fråga om expertgruppens sammansättning har *Kungl. teatern* fäst uppmärksamheten på att gruppen skulle komma att innehålla en talscensregissör men däremot ingen operaregissör.

Beträffande lokalfrågan föreslår *byggnadsstyrelsen* att man förlägger scenskolan i Stockholm och den nya institutionen till en gemensam nybyggnad. Då det överhuvudtaget skulle vara svårt för operautbildningen att använda andra än för ändamålet specialbyggda lokaler på grund av särskilda krav på ljudisolering, anser *byggnadsstyrelsen* att man inte bör sätta igång operautbildning i den föreslagna omfattningen innan lokalfrågan lösts.

Statens skola för scenisk utbildning i Stockholm framhåller att ytterligare fördröjning av skolans egen lokalfråga inte kan godtas.

I fråga om den musikdramatiska utbildningen vid scenskolorna i Göteborg och Malmö är samtliga av förslaget berörda remissinstanser mot en uppdelning av utbildningen på bara opera i Stockholm samt operett och musical i Göteborg och Malmö.

Svenska teaterförbundet diskuterar i sitt yttrande behovet av dels en större integrering av den dramatiska och den musikdramatiska utbildningen, dels ett pedagogiskt alternativ till den nya utbildningen i Stockholm. Problemet skulle enligt teaterförbundet kunna lösas på följande sätt. Vid scenskolan i Malmö integreras den musikdramatiska och den dramatiska linjen. En relativt omfattande musikdramatisk utbildning ges åt alla elever och för dem som visat speciella anlag ordnas särskild utbildning på detta område. Vid scenskolan i Göteborg bibehålls den musikdramatiska linjen och förstärks där så är nödvändigt så att den även kan vara tillfyllest för blivande operasångare.

Ett alternativ till TOR:s förslag förs fram av *Musikkonservatorierna i Göteborg* och *Malmö*, vilket innebär att operautbildningen under de två första åren skulle omhändertas av musikhögskolan och konservatorierna i samarbete med scenskolorna i Stockholm, Göteborg resp. Malmö och med ett avslutande år vid en särskild institution för musikdramatisk utbildning i Stockholm. Enligt konservatoriet i Göteborg kan en koncentration av den högsta vokala utbildningen till en särskild skola i Stockholm få allvarliga följder för sångundervisningen i andra delar i landet, vilket ytterligare förstärks genom förslaget att skolan i Stockholm skall erbjuda yrkes- och vidareutbildning av sångpedagoger.

3. Statens scenskolors förslag till anslag

3.1. Avlöningar

1965/66 Utgift	1 979 365
1966/67 Anslag	2 383 000
1967/68 Förslag	2 618 000

Statens tre scenskolor, i Stockholm, Göteborg och Malmö, har till uppgift att utbilda skådespelare. I Göteborg och Malmö anordnas på försök även utbildning av lyrisk-dramatiska artister, vilken tidigare berörts. Utbildningen är tre-årig. Den årliga intagningen uppgår till högst 15 elever per skola.

Skolorna står under TOR:s överinseende.

	1966/67	Beräknad ändring 1967/68		
		Skolorna	TOR	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>				
Lärare ¹⁾	28 ²⁾	+ 2	+ 2	+ 2
Övrig personal	17	+ 3	+ 3	—
	45	+ 5	+ 5	+ 2
<i>Avlöningar</i>				
Avlöningar till tjänstemän ..	2 355 500	+ 122 000	+ 2 000	+ 1 000
Arvoden och särskilda ersätt- ningar	27 500	—	—	—
Löneomräkning	—	+ 234 000	+ 234 000	+ 234 000
	2 383 000	+ 356 000	+ 236 000	+ 235 000

¹⁾ Endast lönegradsplacerade och arvodesanställda på heltid

²⁾ Inkl. rektorstjänster

Av TOR:s yttrande framgår bl. a.

1. Två nya *lärartjänster* föreslås vid skolan i Stockholm, en i scenisk framställning och en i sång- och talteknik. TOR anser att läraren i scenisk framställning bör vara arvodesanställd på samma villkor som den lärare i ämnet som redan finns vid skolan. För de nya tjänsterna beräknas ett belopp av 80 600 kr. Efter avdrag för timarvoderad undervisning uppstår dock en besparing med 18 800 kr.

2. I fråga om *övrig personal* har skolorna i Göteborg och Malmö föreslagit vardera en ny tjänst med huvudsaklig uppgift att överta vissa av rektors administrativa åligganden. Enligt TOR bör sådana tjänster, med benämningen scenskolesekreterare och med samma löneförmåner som lönegradsplacerade lärare, finnas vid samtliga tre skolor. För tjänsterna bör gälla en undervisningsskyldighet av 10 veckotimmar. De direkta merkostnaderna beräknas till ca 21 000 kr.

3.2. Omkostnader

1965/66 Utgift	610 930
1966/67 Anslag	607 000
1967/68 Förslag	524 000

Statens scenskola i Stockholm

	1966/67	Beräknad ändring 1967/68		
		Skolan	TOR	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	1 000	—	—	—
2. Reseersättningar	4 000	—	—	—
3. Expenser				
a. Bränsle, lyse och vatten	8 000	—	—	— 5 000
b. Övriga expenser	55 000	—	—	+ 9 000
4. Utbildning vid teaterinstitutioner m. m. utanför resp. skola	85 000	—	—	—
5. Uppvisningar	10 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 5 000
6. Inredning och utrustning av lokaler m. m.	45 000	—	—	— 45 000
	208 000	+ 5 000	+ 5 000	— 36 000

Statens scenskola i Göteborg

	1966/67	Beräknad ändring 1967/68		
		Skolan	TOR	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	1 000	—	—	—
2. Reseersättningar	5 000	+ 5 000	+ 3 000	+ 2 000
3. Expenser				
a. Bränsle, lyse och vatten	9 000	—	—	— 6 000
b. Övriga expenser	45 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 14 000
4. Utbildning vid teaterinstitutioner m. m. utanför resp. skola	88 000	—	—	—
5. Uppvisningar	10 000	+ 10 000	+ 5 000	+ 5 000
6. Inredning och utrustning av lokaler m. m.	40 000	+ 60 000	+ 10 000	— 40 000
	198 000	+ 80 000	+ 23 000	— 25 000

Statens scenskola i Malmö

	1966/67	Beräknad ändring 1967/68		
		Skolan	TOR	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	1 000	—	—	—
2. Reseersättningar	5 000	+ 5 000	+ 3 000	+ 3 000
3. Expenser				
a. Bränsle, lyse och vat- ten	8 000	—	—	— 4 000
b. Övriga expenser	49 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 14 000
4. Utbildning vid teaterin- stitutioner m. m. utan- för resp. skola	88 000	—	—	—
5. Uppvisningar	10 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 5 000
6. Inredning och utrustning av lokaler m. m.	40 000	+ 60 000	+ 10 000	— 40 000
	201 000	+ 75 000	+ 23 000	— 22 000

4. Departementschefen

De i prop. 1966: 95 förordade riktlinjerna för den musikdramatiska utbildning-
en innebar främst att sådan utbildning med speciell inriktning på operaartister
skulle anordnas vid statens scenskola i Stockholm och därvid ersätta den nuva-
rande operautbildningen vid musikhögskolan. Efter riksdagsbehandlingen av
propositionen uppdrog Kungl. Maj:t åt teater- och orkesterrådet (TOR) att
företa en översyn av förslaget till läroplaner för musikdramatisk utbildning i
Stockholm samt att redovisa det material och de ytterligare synpunkter som
kunde vara ägnade att belysa för- och nackdelar av att organisatoriskt anknyta
den musikdramatiska utbildningen till scenskolan i Stockholm. Resultatet av
detta utredningsarbete, som i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut utförts efter
samråd med Musikaliska akademiens styrelse och styrelsen för scenskolan i
Stockholm, har redovisats av TOR i skrivelse den 14 november 1966.

TOR lägger fram studieplan för en treårig utbildning av operasångare, förlagd
till Stockholm, med en årlig intagning av åtta elever. Vidare framförs vissa
kompletterande synpunkter på den musikdramatiska utbildning som sedan år
1964 anordnats på försök vid särskilda linjer inom scenskolorna i Göteborg och
Malmö. Några större avvikelser mellan den av TOR föreslagna utbildningen och
det förslag som låg till grund för prop. 1966: 95 torde inte föreligga. TOR har
emellertid gjort en värdefull genomarbetning och precisering både av inträdes-
fordringar och av utbildningens karaktär, mål och innehåll och därigenom ytter-
ligare förtydligat de pedagogiska och konstnärliga intentionerna i utbildnings-
programmet. Samtidigt har timantalet i studieplanen kunnat reduceras något.
TOR:s förslag har i dessa delar fått ett genomgående positivt mottagande vid
remissbehandlingen.

Jag anser att TOR:s förslag till program och studieplan för en ny musikdrama-
tisk utbildning i Stockholm med speciell inriktning på utbildning av operaartis-
ter i princip kan godtas. I fråga om utbildningstiden kan en anpassning till
ändrade förutsättningar för terminsindelning komma att aktualiseras för denna
utbildning liksom för andra utbildningsvägar på det konstnärliga området. Jag
är inte beredd att nu uttala mig om intagningens storlek. Ytterligare över-
väganden på denna punkt kan göras innan utbildningen sätts igång, efter-
som jag inte anser det lämpligt att starta den nya utbildningen redan nästa
läsårs. De ytterligare förberedelseåtgärder som krävs både för intagning och
läraryrekrytering samt arbetet med detaljutformning av studieinnehållet bör inte
ske med alltför knappa tidsmarginaler. Med hänsyn härtill förordar jag att den
nya utbildningen påbörjas först läsåret 1968/69. TOR:s kostnadsberäkningar
behöver till följd härav inte närmare prövas i detta sammanhang utan bör be-
handlas i samband med anslagsförslagen till nästa års riksdag. Uppskovet med
starten av utbildningen medför även att elevintagning till musikdramatisk ut-

bildning enligt den nya ordningen inte kommer att äga rum förrän år 1968. Jag kommer i det följande att ta upp frågan om i vilka former undervisning skall bedrivas under nästa läsår.

Beträffande den musikdramatiska utbildningen vid scenskolorna i Göteborg och Malmö angavs i prop. 1966:95 att denna skall finnas kvar som en reguljär del av de båda skolornas utbildningsprogram. Jag anser i likhet med TOR att det är värdefullt att kunna på detta sätt erbjuda alternativa studievägar för elever med inriktning på olika former av musikteater. Den musikdramatiska utbildningen vid scenskolorna i Göteborg och Malmö bör enligt min mening fortsätta att vara av mer allmän karaktär än den nya utbildningen i Stockholm. Målet för utbildningen bör anpassas efter föreliggande behov i enlighet med tillsynsmyndighetens och resp. skollednings bedömningar och intentioner. Denna utveckling bör ske i nära samspel med den nya utbildningen i Stockholm. Som ett led i förberedelsearbetet för den nya utbildningen bör även förutsättningarna för att få till stånd övergångsmöjligheter i båda riktningarna mellan de musikdramatiska linjerna i Göteborg och Malmö och utbildningen i Stockholm klarläggas.

Den organisatoriska lösning för utbildningen i Stockholm som TOR föreslår har vid remissbehandlingen varit föremål för delade meningar som, i vad avser utbildningens förläggning, överensstämmer med synpunkter som framkommit redan i den tidigare debatten. I nuvarande läge anser jag att TOR:s förslag att inrätta en organisatoriskt fristående skola bör kunna accepteras, ehuru det självfallet ur allmänt organisatoriska synpunkter inte är någon idealisk lösning att skapa en så liten utbildningsenhet. Däremot kan jag inte ansluta mig till tanken att under uppbyggnadsskedet ansluta den nya skolan direkt till TOR på det sätt som rådet föreslår. TOR bör ha samma ställning i förhållande till den nya utbildningen som till scenskolorna. Den nya skolan bör således redan från början ledas av, förutom rektor, en egen styrelse. I fråga om styrelsens sammansättning anser jag det ändamålsenligt att begränsa antalet ledamöter till tre. Av dessa bör Kungl. Maj:t utse en på förslag av TOR och en på förslag av Musikaliska akademiens styrelse. Den ledamot som skall tillsättas på förslag av TOR bör representera den sceniska utbildningen. Som tredje och självskrivna ledamot av styrelsen bör ingå rektorn för den nya utbildningen. I de angivna frågorna äger Kungl. Maj:t besluta.

Det planeringsarbete som bör äga rum innan utbildningen sätts i gång bör i första hand anförtros den nya skolans styrelse och rektor. Av denna anledning förordar jag att den nya skolan inrättas samt att styrelse och rektor tillsätts redan den 1 januari 1968. Tjänsten som rektor bör i princip tillsättas för en tid av tre år. I fråga om undervisningsskyldigheten äger Kungl. Maj:t besluta.

TOR bör ha överinseende över den nya utbildningen med samma allmänna funktioner som tillkommer rådet som tillsynsmyndighet för scenskolorna. Jag vill betona att jag i likhet med TOR anser det vara av stor vikt att rådet in-

gående följer skolans utveckling under uppbyggnadsskedet samt uppmärksammar behovet av samordning med den musikdramatiska utbildningen vid scen-skolorna i Göteborg och Malmö. TOR bör få i uppdrag att bedöma i vilka former dessa speciella uppgifter skall handhas. Kostnaderna för eventuell medverkan av experter får bestridas av TOR:s egna medel till expertis och tillfällig arbetskraft.

Vid remissbehandlingen av TOR:s förslag har bl. a. statskontoret ansett att kravet på pedagogisk-konstnärlig särställning för den nya utbildningen inte är ett tillräckligt starkt motiv för att inrätta en organisatoriskt och administrativt fristående utbildningsinstitution. Enligt min mening kan emellertid åtgärder vidtas som motverkar de risker för isolering och orationellt utnyttjande av lokaler, utrustning och arbetskraft som har ansetts föreligga. Jag vill bl. a. ansluta mig till den tanke som framförs av statskontoret om att förutsättningarna för en större samordning, i första hand på det centrala planet, mellan olika läroanstalter på det konstnärliga utbildningsområdet bör närmare utredas. Lokalfrågan bör tillmätas stor betydelse i detta sammanhang. I sitt remissyttrande över TOR:s förslag framhåller byggnadsstyrelsen att det är lämpligt med en gemensam nybyggnad för scenskolan och den nya skolan för musikdramatisk utbildning i Stockholm. Byggnadsstyrelsen har vidare lagt fram förslag till program för musikhögskolans fortsatta utbyggnad, som även innefattar lokaler för den nuvarande operautbildningen.

Då den nya skolan liksom scenskolan i Stockholm kommer att vara förhållandevis små enheter och båda står under TOR:s tillsyn, bör arbetsuppgifter som är av likartat slag, främst administrativa och kamerala uppgifter, kunna samordnas för de båda skolorna. TOR bör göras uppmärksam på denna fråga och beakta den i sitt förslag till anslag redan för budgetåret 1968/69.

TOR har i sitt förslag tagit upp frågan om utbildning av sångpedagoger och vissa andra lärarkategorier. Vidare nämns behovet av utbildning för andra yrkesgrupper med inriktning på opera, såsom dirigenter, regissörer, repetitörer m. fl. Jag är inte beredd att nu ta ställning till förslaget att anordna utbildning av sångpedagoger vid den nya skolan. Enligt vad jag inhämtat ägnar TOR fortsatt uppmärksamhet åt dessa utbildningsfrågor i samråd med på området arbetande utredningar, nämligen 1965 års musikutbildningskommitté och den organisationskommitté som tillsatts med uppgift att utföra visst i prop. 1966:95 angivet ytterligare utredningsarbete i fråga om utbildning av vissa yrkesgrupper inom teaterns, filmens, televisionens och radions områden.

Den utbildning som försiggår vid musikhögskolans operaklass bör under nästa läsår fullföljas inom musikhögskolan i enlighet med gällande förutsättningar för utbildningen. Någon allmän nyintagning till operaklassen bör inte vidare ske. Detta bör dock inte utesluta att musikhögskolan tar emot ytterligare någon elev, som har särskilt goda förutsättningar för operautbildning och som inte kan hänvisas till befintliga utbildningsmöjligheter i Göteborg och Malmö.

Musikhögskolan bör för nästa budgetår få ökade resurser för att förbättra utbildningsförhållandena inom operaklassen och om möjligt intensifiera undervisningen. Utöver de kostnader som av musikhögskolan beräknats åtgå för denna undervisning under innevarande läsår bör ytterligare högst 50 000 kr. ställas till högskolans förfogande för ändamålet. I årets statsverksproposition (bil. 10 s. 319) har jag vid medelsberäkningen under musikhögskolans avlöningsanslag dragit ifrån vad som kunde beräknas vara avsett för operaklassen. De ökade kostnaderna för utbildningen bör bestridas från det i det följande föreslagna nya anslaget till musikdramatisk utbildning i Stockholm. Jag föreslår vidare att rektorn för den nya skolan för musikdramatisk utbildning under vårterminen 1968 skall fullgöra sin undervisningsskyldighet vid musikhögskolans operaklass.

Inträdesprov till första årskursen av den nya utbildningen kommer att äga rum första gången våren 1968. Samordning bör då ske med intagningen till musikdramatisk utbildning i Göteborg och Malmö. I enlighet med gällande principer för inträdesprovningar till scenskolorna bör skilda prov anordnas. Det bör emellertid enligt min mening övervägas om det inte kan vara lämpligt att en gemensam jury utses av TOR för samtliga prov. En sådan ordning bör kunna underlätta en samlad bedömning av de sökande och fördelning av elevmaterialet på de olika skolorna efter de sökandes förutsättningar och intresse. Kostnaderna för inträdesproven bör utgå från TOR:s anslag.

Medelsbehovet för den nya skolan omfattar för nästa budgetår vissa arvoden, lön under halvt år för rektorn och ett biträde med halvtidsanställning samt omkostnader. Jag beräknar för dessa ändamål ett belopp av 44 000 kr. Dessa medel jämte täckning för utbildningskostnaderna vid musikhögskolan bör för nästa budgetår anvisas under ett särskilt förslagsanslag på riksstaten, kallat Musikdramatisk utbildning i Stockholm. Namnet på den nya skolan bör övervägas i samband med provningen av frågan om anslag till utbildningen för budgetåret 1968/69.

Beträffande scenskolornas förslag till anslag för nästa budgetår hänvisar jag till den i det föregående redovisade sammanställningen.

Under avlöningsanslaget har jag vid skolan i Stockholm beräknat medel för en utökning av den heltidsanställda lärarpersonalen i enlighet med TOR:s förslag (p. 1). Vid samma skola har Kungl. Maj:t medgivit att en av skolans fast anställda lärare får nedsatt undervisningsskyldighet för att fullgöra de administrativa arbetsuppgifter, som rektor befriats ifrån enligt beslut av skolans styrelse. Jag beräknar medel för att en åtgärd av liknande slag skall kunna genomföras vid skolorna i Göteborg och Malmö (p. 2).

Under anslaget till omkostnader har ökade medel beräknats till löpande kostnader för undervisningsmateriel.

Skolornas namn bör ändras till statens scenskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö och skolornas anslag uppföras i riksstaten under rubrikerna Statens scenskolor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna att musikdramatisk utbildning, med speciell inriktning på utbildning av operaartister, skall anordnas med början läsåret 1968/69 enligt de riktlinjer som jag angivit,

b) besluta att den 1 januari 1968 skall inrättas en statlig skola för musikdramatisk utbildning i Stockholm,

c) till *Statens scenskolor: Avlöningar* för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 618 000 kr.,

d) till *Statens scenskolor: Omkostnader* för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 524 000 kr.,

e) till *Musikdramatisk utbildning i Stockholm* för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 184 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

I N N E H Å L L

	sid.
1. Inledning	3
2. Musikdramatisk utbildning	4
2.1. Nuläge	4
2.1.1. Musikhögskolan	4
2.1.2. Statens scenskolor i Göteborg och Malmö	4
2.2. TOR:s förslag	5
2.2.1. Utbildningsprogram	5
2.2.2. Elevintagning	6
2.2.3. Organisatorisk lösning	6
2.2.4. Lokaler	7
2.2.5. Personalbehov och kostnadsberäkning	7
2.2.6. Musikdramatisk utbildning vid statens scenskolor i Göteborg och Malmö	8
2.3. Remissyttranden	8
3. Statens scenskolors förslag till anslag	11
3.1. Avlöningar	11
3.2. Omkostnader	12
4. Departementschefen	14